

Monumentnummer*: 532009

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 30 januari 2015
Kadaster deel/nr 82869/132

Woonplaats* Vuren
Gemeente* West Betuwe
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Vuren
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Vuren	S			43
Vuren	S			28
Vuren	S			597
Vuren	S			751
Vuren	S			752
Vuren	S			596
Vuren	S			750
Vuren	S			42

Omschrijving**

Cluster 73.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BETONBLOK VAN GIETSTALEN KOEPELKAZEMAT TYPE G als rest van in de periode 1939-1940 toegevoegd onderdeel aan het Fort bij Vuren, gelegen aan de noordoostzijde van het glacis van het fort. In 1936 is, als aanvulling op de gewapend betonnen kazemat, in Nederland de zogenoemde gietstalen koepelkazemat geïntroduceerd, die was gebaseerd op een al in 1917 in Frankrijk toegepast

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

systeem. De gebruikte pantserkoepels waren gering van omvang (gunstig i.v.m. geringe zichtbaarheid en trefkans), rond van vorm (gunstig i.v.m. afschampen treffers en sterkte), relatief eenvoudig in serie te produceren en ze hadden een 'externe' schietopening (gunstig i.v.m. gassen en geluid). Bovendien konden ze in Nederland worden vervaardigd, wat afhankelijkheid van het buitenland belangrijk verkleinde. Een eerste bestelling van 100 stuks in Nederland (bij DEMKA) werd echter gevolgd door een tweede van 50 stuks bij de Belgische Soc. Anonyme John Cockerill. In totaal moeten er in korte tijd ruim 700 zijn gegoten, maar hiervan zijn er slechts enkele min of meer compleet overgebleven. De gietstalen koepels, met een doorsnede van 1,75 m en dikten van 10-17 centimeter, zijn geïnstalleerd in meerdere kazemattypen met weerstandsklassen W 12-15 tot W 21-28. Kort voor het begin van de Tweede Wereldoorlog zijn op verschillende plaatsen in de Nederlandse linies zogenoemde Standaard Gietstalen Koepelkazematten Type G tot stand gebracht, met name in de IJssellinie, de Maaslinie, de Grebbelinie (elk ca. 150) en in de Nieuwe Hollandse Waterlinie (ca. 80 in een verzwaarde uitvoering met een wanddikte van 14 cm). De gebruikelijke constructie van gewapend beton met een of meer vaste schietgaten was hierbij verlaten ten gunste van een systeem dat een binnen variabele grenzen (tot 270 0) te projecteren schootsrichting, binnen een gietstalen cilinder met koepeldak, bezat. Gietstalen Koepelkazematten in de Nieuwe Hollandse Waterlinie werden standaard uitgerust met een zware mitrailleur als bewapening. De meeste koepels zijn geplaatst in deze Standaard Gietstalen Koepelkazematten Type G. De kazematten konden van binnenuit gasdicht worden afgesloten. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn veruit de meeste koepels in het binnenland door de bezetter uit de kazematten gesloopt - meestal door de kazematten op te blazen - om ze om te gieten voor andere staalbehoeften. Aan de kust werden ze deels in de verdediging opgenomen, maar zijn ze na de oorlog meestal alsnog gesloopt. Hierdoor zijn complete Gietstalen Koepelkazematten Type G zeldzaam; er komen nog exemplaren voor op Fort Vechten en een op Fort Everdingen. De zware gewapend betonnen constructies waarin de koepels waren geplaatst, komen vaker voor - meestal in beschadigde vorm. De kazemat op het Fort bij Vuren is ontmanteld en ontdaan van de gietstalen koepel.

Omschrijving

BETONBLOK VAN GIETSTALEN KOEPELKAZEMAT TYPE G aan de noordoostzijde van het glacis van het Fort bij Vuren en bestaande uit een relatief lage, vrijwel vierkante, betonnen console (ca. 7,00 x 6,50 x 3,00 m; b x d x h), met een afgeschuind gedeelte ter hoogte van de hierin ten behoeve van de gietstalen koepel uitgespaarde ruimte. De toegang tot de kazemat laat zich herkennen in een uitsparing aan de keelzijde van het betonblok. Het binnen het complex Fort bij Vuren aanwezige exemplaar is opgeblazen om de gietstalen koepel te verwijderen en vertoont als gevolg hiervan betonschade. De kazemat toont door situering en samenhang met overige onderdelen van het complex nog duidelijk zijn functie.

Waardering

Het BETONBLOK VAN GIETSTALEN KOEPELKAZEMAT TYPE G van het complex Fort bij Vuren is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de en 20ste eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de en 20ste eeuw), c. het systeem van 'levende' veldversterking in de diepte (20ste eeuw).

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het betreft een onderdeel uit de periode 1939-1940, dat een voorbeeld is van een gewapend betonnen kazemat, thans zonder aarden dekking en zonder gietstalen koepel.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het duidelijk herkenbaar als onderdeel van een op basis van een fort gedeconcentreerde verdediging is toegevoegd aan het bestaande fortificatiestelsel.

* Het onderdeel is, ondanks de moedwillige onttaking tijdens de Tweede Wereldoorlog, redelijk gaaf bewaard en laat zich nog goed als gebouwd element in het veld herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie